

Tal, hållet på Marstrands rådhus den 3 april 1790 i anledning af den bewilj...

Darin, Sven,

1700-1829 81 Cg Br. 1790

National Library
of Sweden

DARIN, S.
1790

NB
flist.
(Per)
1700-1829
1790

Tal,

Hället på Marstrand's Rådhus

Den 3 April 1790

I anledning af den

Bewiljade Säkerhets-Acten,

af

SVEN DARIN,

Rådman och Stads-Secreterare.

SEDERHEDEN,

Tryckt hos Anders Jacobsen Nordström. 1790.

103

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1900

CHICAGO, ILL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

BY

SVEN DARIN

Author of "The Swedish People"

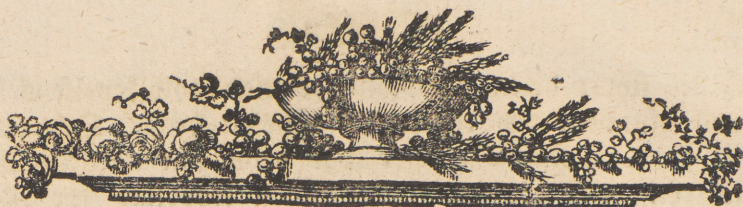

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1900

CHICAGO, ILL.

Mer än två och et halft Århundrade äro redan framstut-
ne, sedan på Swenska Thronen uppsteg den Konunga-
Ätt, från hwilken Sweriges Inbyggare kunna räkna sin Lyckas
Tidehwarf: och en blick med upmärksamhet i Fortidens Håf-
der wisar, från hwilket djup af Olyckor wi blifwit uplystade.

Så länge Hedendomens mörker öfwerhöjde Norden, al-
strades i des stöte grymhetens och okunnighetens Barbari;
och ehuru Tapperhet och Mandom alltid utgjordt et af Swi-
thjods Inbyggares hufwudsakeliga känntekn, samt Ordhällighet,
en rot til den Dygd wi kalle Swensk Åra och Tro, ej heller
war af dem okänd; utgjorde likwäl detta liksom höjden af deras
Moral, grundfästet för deras Medborgeliga Åra, hwadan ock
plundring och mord, såsom Härnaders föremål, räknades för I-
drotter, wärdige Tidehwarwet och des Skalders Qwäden.

En art af Klarhet och Ljus skimrade wäl i nionde År-
hundradet från Södra Europa och bådade det Norra en ny
dag men ännu war den sierran. Icke olift en skymt af Morgon-
rådnan, som lofwar en klar Himmel, men hwars Sol snart in-
sweper sig i de tjockaste moln, såg man några strålar af Chri-
stendomen uplysa våra rymder, men sjelfwa ljuset, bortskymt
af Påfwiska willfarelser, kunde knappast uplifwa til sprödhhet det
frö, som Naturen nedlagt i Människo-hjertat til Förnuftets Od-
ling.

Undersätares helgade pligter mot sine Regenter, Deßas
och Medborgares mot Fäderneslandet woro altså ännu okände,

ofta och til större delen bortblandade med widskedens fördomar, med afundens och tyranniets ostyriga begär. Och om dessa tiders Historia stundom röjer spår af någon naturlig Dygd, något verkeligen Idelt och Godt, såsom wördnad för Religionen och Lagarne Trohet, Hjeltebragd och förnämsta medlet til Samsfundets Bestånd, Samdrägt och Hushållning; Så wisar den deremot ofta och med de affskwäraste wedermålen, huru Split, Rån, Konunga- och Brödras-mord, Uppror, Förräderi, och den grymmaste Wäldswerkan ofta woro tälde och rättfärdigade, ja ofta både stiftade och belönte af åfwen dem, som Religionens bud i wärjo hade.

Så samlade ännu våra Förfäder under hela fem hundra de År i wilfarelsernas töken. Så fångslades ännu deras förnuft af den Helige Stolens förwända Lärosatser och deras förmåga af des snikna begär. Och de woro i affeende på Regementsförfatningen föga lyckligare. — Kuswadit under främmande ok: (fast under sken af förening), sugdt af Danske iglar, tryckt af en Tyrann, hwars blotta namn inger fasa och bestörtning, sudladt, nedsänkt i Eget blod, båtswande och wanmägtigt war wårt kära Fädernesland, då Stamfadren för den odödliga Wasa: Ättan hastigt upsteg på Thronen, bortjagade Tyrannen, kullstörtade Munk:Stohlen, uptände Sanningens och Religionens Fakla, grundlade Rikets Sjelsständighet, och gaf i Sina Efterkommande Swenska Thronen nya försvar, nya prydnader.

Om efter denna Tidepunkt Häfdeteknaren ej kunnat undgå at anmärka händelser, som håldre tarfwa öfwerstyckas, än kunna billigas; så finner han ock å samma bana, ock i GUSTAF WASAS Ättelångd, sådane föremål, hwilka i ypperlig glants öfwerträffa hans tekningskonst, och skulle förwåna Äfädaren, om Urbilderne från desse til våra tider kunde öfwerföras och framställas i sin fulla dag.

Låtom oss icke förslämpa med en stompad Mimeswård, med et otjenligt utkast til outsäjelige Loford, en GUSTAF ADOLFS, en CARL X:s odödlige äminnelser! Men låtom oss icke förgåta, at från denna Stam är den Telning uprunnen, under hwars skugga Swea barn kunna förda de ljuswaste frukter af en lycklig Regements-styrsel, om de gemensamt wilja wilsägga sig om det odlings-sätt, som deras wälfärd kräfwer.

O! mit Fosterland! hwilka hästige skakningar har du icke uthärdat innan din Thron blifwit bestådd, din Sällhet planterad! Men hwilke olyckor återstå icke ännu, om du försöker at rubba Grundwalen, om du fortfar at förhindra Mognaden.

Mätte det Tidshwarf, som oss omger, icke mera medföra hos oss några sådane Söndringar och oförmodade Hwälfningar, som de der utom oss synas förebåda Nationers wanmagt och fall, och wäcka en så allmän, så bekymrande upmärksamhet!

Ti införom oss, och dömmom!— Hurudant wore Swea Undersätares Ode, om icke Thronens glans skingrade de Moln, som betäcka Fosterjorden; hwad wore vårt och wåre Samtidas, hwad wåre Efterkommandes Sällhet och Hopp? Om icke den förste WASAS Höge Attlinges, den Tredje GUSTAFS Wisshet, Mildhet, Rådighet Ståndaktighet, Rättwisa och Råd föresåg och afwårjde wår nöd, omsörgde wåra behof, wakade och stridde til wårt förswar, delade mellan oss och omfattade med Fadens Hjerta äfwen de minsta, äfwen de affällige af Sine Undersätare!

O! hwilken glad utsigt midt igenom den mörka mälning, som, ty wår! ännu wår Tids Historia framställer!

För at i gladare blickar njuta den förra, borde man med upmärksamhet betrakta den sednare; men, om åskådandet förskräcker, om åtankan af flere på hwart annat följande ohygge- lige drag kommer oss at häpnna, afwända wåra ögon från den

na tafla? Huru mycket nögdare skole wi icke fästa dem på föreställningen af den Sällhet, som GUSTAFS Spira utbreder, samt frögdas åt det hopp, Hans Kärlek, Hans Råd grundlagt, och Hans Wisshet bemödar sig at på oss fullkomna!

Nedan intager oss detta ämne = = Nedan ser jag Glädjen i allas Ögon leende: I allas åsyn den rena wördnaden, den undersätelige tilgifsvenheten teknade, och alt utmärker, at, af dessa känslor rörde, wi i dag, på detta Gustaf och Sanningen helgade Num, sammanträdt i affigt, at såsom Swenska Män inbördes glädjas åt Swears Lycksalighet under den Spira, wi lyde, at såsom gode Borgersmän, gode och trogne Undersätare i underdånighet påminna oss de ymnoga Nåde-prof, de rika Wälgerningar, som Kongl. Maj:t wår Allernådigste Konung, låtit oss wederfaras; och at änteligen på denna dag, med underdånigste wördnads och tacksamhets åthåswor sira Minnet af den Act, hwarigenom Kongl. Maj:t, til ytterligare nådigt befästade af sit Rikes Ära och Sjelfständighet, Sine trogne Undersätares waraktiga Sällhet och Lugn, botat Riksgrundwalens Reswor, fastställdt så wäl Frälse som Öfrälse Ståndens Privilegier, och jämnat hwad ojämnt warit af förra tiders delningsfätt.

Hwad ägnar mera goda Undersätare, än at bewisa Lydnad, Trohet och Tacksamhet! Hwad är wärdigare en GUSTAF III, den Milde, den Allskade, än at med Nådigt nedlåtande uphåmta de Offer, som trogne och tacksamme Hjertan Honom hembara! — Fruktom då icke, at tända våra swaga Rökwerk! Kländrom icke det wälmenande Nit, hwaraf det lågar!

Om under yttrande af våra ömma och glada Känslor, til äfventyrs wi för mycket röje den ensaldighet, den brist, som af wanmagt, saknadt biträde och felande kännedom ordsakas; blifwe det icke upsätet tilågnadt! = = Den Inbilnings-digre, den Hög-

Högkloke = den Misknögde (om någon finnes) spare til eget, til afundslost tidsfördrif sit löje = Den Fromme, den redligt Ritälskande skynde hit, at med sit Offer öka vår Högtid.

Wärdaste, wördade af det tåcka Könet! J, som med allmänt bifall undfan min första Hälsning!

Nådige Zerre *)! Mine Zerrar!

Förlåten den djerfhet, som i dag fört mig til detta rum! Men tillåten mig ock betyga, huru jag alt för mycket känner min wannagt, för at tro mig kunna uppfylla den skyldighet, som i dag wänners förtroende och Eder ynnest behagat mig ålägga. — Wand at på detta ställe allena antekna och tolka twistande Parters Affigter och Kraf, Brottslingars undskycter och Rätwisans beslut, borde jag wisserligen åtnöjas med den hedern, at stillatigande få bewista denna låra Högtid: och orwan wid de ådlare yrken som mit höga ämne tilhöra förkastad af Sång-Gudinnorna och okänd af Wåltalighetens Jökare, har jag des mer bäsawat för utbrandet af mit wärf, då jag besinnat mit omätliga afstånd från den fullkomlighet, mit ämne kräfwer. — Ty at förkunna den Hjeltens Ära, hwilkens Namn af Europa beundradt, redan är Odödligheten helgadt; at tala om den Förstes Storkwerk, hwilken Sjelf med den största Kännedom, den största Wisshet, förenar den måst intagande, den måst segrande Wåltalighet; och ånteligen at tolka för edra egna öron de känslor af hwilka J lifligast upfyllens: detta är wisserligen et steg af förmåtenhet: och bör jag ej ännu återgå? bör jag ej tystna? Men: — At tankan af den Dag, wi nu fire, känslan af min lycka, at wara Swenssk Man, Swenssk Medborgare; den eld, det underdå:

*) Herr Öfwersten och Commendanten: Js. Müller, Riddare af Kgl. Sw. Orden och af Fransyska Orden Pour les Merites Militaires.

Dåniga Nit, hwaraf mit Hjerta lågar, at få tända sit offer; den Skonsamhet, jag mig tilförser af detta Samfund, hvars tålmod jag anropar; och ånteligen = Hwad säger jag! = och i synnerhet min Konungs Råd, och den Mildhet, hwarmed Han offer så rena, så oskyldiga föremål: Detta tröstar mig, Mine Herrar! och med Er tillåtelse glömmet jag i dag min pennas Wanmagt, mine tankars Irring = för at utlösa mit rörda Hjer-
tas glada Rånslor, och underdånigst jollrande om GUSTAF til Hans Åra, påminna oss hans Sälla och Årofulla, gifwe Gud! ännu mångåriga Regerings ljuswa frugter, och den Råd Kongl. Maj:t förledet är på denna Dag, låtit Swenska Borgare Stån-
det, Swenske Öfrelse-mån wedersaras. = = =

Mätte Glädjens ljud bana väg för min staplande Tun-
gas!!!

Musiquen.

Hwilken merkelig Dag i vårt Rikes Tide = Böcker, då ADOLPH FREDRICS Thron blef genom en ny Konungs Fö-
delse befastad! Hwart år påminner oss derom den 24 Januar.
Och hwem känner icke den dagens ofskatbara Högtidlighet! Om
trogne Undersåtare för seg och fyratio år sedan gladdes åt det
hopp, som den nyfödde Swea Rikes Kron Prins bebådade;
huru stor må icke vår fågnad wara, at finna det hoppet så ri-
feligen fullbordadt! Och om, i et Årf-Rike, en årtelig Thron-
följare är en Lyckans skänk: Huru mycket större är ju den Lyc-
kan, at i des Person finna alla de Natursgofwor, alla de hö-
ga Egenskaper förenade, som fordras för at pryda en Thron,
för at bära en Spira.

Kunde Store Regenter, Store Hjeltar, Store Ministrar
födas, wore det dock ensamt Naturens, ensamt Försynens verk, at
dem

dem framalstra: men äfwen de lyckeligaste ämnen karfwa om
wårdnad: det bästa hjerta behöfwer böjelse och stadga: det yp-
persta Snille odling och uplysning: och då det altså blir Odla-
rens, blir Wårdarens Åra, at fullkomna Sit ämne; blir det
också det unga Hjertats, det tilwärande Snillet's Åra at på-
skynda Sin mognad: och hwem har hunnit följa, hwem öfwer-
träffa den, som warit ledd af en Scheffers, en Tessins Wisdom?
Hwem har liknat vår Tredje GUSTAF? Också hafwe wi
sett Honom med de snabbaste steg upnä den högd, til hwilken
Rikets Hopp näpligen kunnat upstiga: och lik en Comet, som
afwiker från wanliga Himla Ljusens bana, hastigt nalkas för at
sprida sit ljus til alla delar af Regionen. Wi hafwe sett Honom i Egen
Person besöka Europas förnämsta Hof, granska de mäktigaste, de mest
uplyste Nationers Seder och Lagar, och återkomma wördad, äls-
skad och beundrad. Seinens stränder hafwa genljudit af de Frög-
derop, som främmande Folkslag ej kunnat wägra en Swenssk
Prins. Och det war från dessa Stränder, från detta nya Athen,
Han hastigt kallades at bestiga en Thron, som genom ingen
kunde blifwit mera lysande: men hwilken pensel kan nu asmå-
la vår Hjelte!:: min icke:: dock lik våra enfaldiga Förfäder,
hwilka på den tid, då ej Konsten lärt härma Naturen, då än-
nu Tankens Bild ej kunde af Handen efterapas, förestäl-
de sine Gudamagter i ömkeliga Wareller, i usla Träsnitt, men
dyrkade dem icke des mindre; wägar ock jag med darrande hand,
med irrande öga teckna några drag efter en Urbild, hwars dyr-
kan mig upfyller; men hwars rätta affildring fordrar en Taf-
la större, än Esterwerldens, och en Mästare, större än Rapha-
el, än Voltaire, större än Rom's, än Grekelands Håfdeteknare.
Hwilken Högtid! då Sweriges lyckelige Inwånare för 19 år
sedan hyllade en WASAS Ättling, en Arftagare af CARLARS
och GUSTAVERS Thron och deras Dygder, och fästade på

Hans Hjefa Swears, Göthers och Wandalers Krona! Hvilket genljud af Nordens Inbyggares gälla frögderop, då de snart i sin Konung, sin Störste Konung, så hälsa sin Förste Medborgare!

I Lärdoms Idkare! I Wisshets Gudinnor! I frie Konster och Slögder! Hvilket Tidehvarf ingår nu för Er! = Hastigt samlens I kring GUSTAFS Thron, hastigt fullkomnas Ert Tempel, grundadt af Hans Företrädare; men hvars utwidgande och fullbordan ägnar Honom såsom den Störste Kännare.

Swädrägt och Partie-Andar, som föden tråldom och olyckor, flyn våra Gränser! I hafwen länge nog undergräfwit Rikets Sällhet, skingrat til och med Synkon-sämjan, och, like de skadelige frön, som kring nyttiga Wärter upkomma, qwäfwad dem och förtära Närings-saften, hafwen I kringfrätit wår Frihet och förhindrat wår Lyckas tilwärt. Från Nilens Wågor til Norra Polens Fjellar, kring Europa, ja af alla Folkslag blifwa GUSTAFS Ora och Minnet af den 19 Aug 1772 besungne, firade såsom efterdomen för Store Regenter, de där älska Sit Folk mer, än Egen Magt, såsom wedermålen af Hjeltmod för-enadt med Wisshet, och såsom det yppersta bewis af det bästa Hjerta.

Långt ifrån at med blodfärgat swärd taga hämnd af upstufsigheten för oätlydde warningar, ännu längre från åtrå til inkräftning af Folkets Frihet, = en åtrå ofta fölgd, ofta ledsagd af kuswade Undersåtares twungna Lof-ord, men altid utmärkande något mera Menskligt, än Kongligt, = framträder GUSTAF för et blandadt, et oroligt Folk, wäpnad med Sin Dygd, Sit Mod, Sin Kärlek; åtfölgd af Rättwisän och det höga Förståndets Tolk; men skyddad af Allmagtens Hand.

Han

Han talar :: Han segrar :: Intagen af ömhet, om Sit Folks rådnig, samlar Han de spriddas sinnen :: rättar och förlåter de willfarande :: stadgar de twefande, muntrar de främnda. Han uprycker Sjelfswäldets ogräs, omgärdar, befästar den främnda Gudinnans Tempel, planterar, til det håpna Sweas förundran! Frihets-Baneret i Hennes sköte, och på Frihetens Altare beseglar Hennes Sjelfständighet. O! Hvilken Konung!

Nu öppnas det Fält, på hwilket Des höga Dygder finna et kårt, et önskad utrymme til en lyckelig utöfning.

Rikets Förswarswerk, hittils liksom wanwärdadt genom felande utwägar, uprättas, ökes, förbättras: och dettas nödwändighet, des ärorika gagn är friskast i vårt minne. Det ågnade GUSTAF III at ej allena genom nyttiga Alliancer med främmande Magter bereda Sit Rikes lugn, för at låta des Inbyggare, under Fredens skugga, återhämta förlorade krafter; utan och försätta des Fästningar och Förswarswerk, des Krigsmagt til watn och land, des Magaziner och Tyghus i det skick, at, wid påkommande Orlog, Swenska Mannamodet icke måtte förwerka sin rätt til afund och förundran: och at Han med wäpnad Arm måtte möta den Magt, som, trolös eller hämndgirig, skulle djerfwas ofreda Rikets Gränssor, och wanwörda WARSARS Krona.

Men hwem skulle kunna nog misplänna GUSTAFS höga värde, för at icke söka, icke högakta de Förbindelser, den Wänskap, som Han i Egen Person tilbjuder (eller genom en Grefwe af Saga, den ende, som med Honom kunnat förliknas)? Frankrike lyckönskar sig at des förste Domstol är wärdig Hans upmärksamhet, och en Aubanau, en Arnaud, en Roucher de Lyon, en Andrieu sjunga förtjuste den Swenske Hjelstens Åra och Hans Folks Sällhet. • Tycke Förstar ledsaga Honom med

wördnads och wänfkaps betygelser. Roms Hufvud pryder sig, böjer sig, för at hålsa Honom, Neapel utsprider sit Climats ljufwaste behageligheter för at förtöfwa Hans så glädjande besök, det Genua och Benedig förgäfwes önskat sig, och Burboniske Hofwens = Habsburgska Husets Höga Ättling Joseph II reser at omfamna Honom! Hwille, säger jag, skulle då kunna försaka Hans wänfkap? Hwille andre, än dem list och afund wäpnat, hade kunnat wanwärda et Förbund, som Blodsbånd, personlig Bekantskap ännu mer personlige Dygder och ömse stors egna fördelar tilbudit? = = = Dock! Himlen skall icke tillåta dem, at glädja sig deråt.

Men icke nögd at allena befordra Sit Rikes utwärtas anseende och säkerhet, söker ock GUSTAF at inwärtas dana det til ordning och trefnad: således omwärda Han Läroståndet, och söker uplifwa sorgfälligt et Rättsskaffens Nit om en sann Gudaktighet; ty Han wet, at utan Christendom är ingen Moral, utan Moral ingen god borgerlig Sammanlesnad.

Wettenskaperne odlas, ty de utbreda Ljus, Kunskap och Gagn.

Konster och Slögder upmuntras såsom medel til nya Näringsgrenar.

Äkerbruk och Bergwerk hedras och understödjas; ty grunden til Rikets förmåga äro des egna affästningar, och det Rike är störst, hwars jord kan föda det största antal af de trefnaste Arbetare.

Handel och Sjöfart lättas, utwidgas; ty derigenom kunna egna Förädlingar, egna Rå-ämnen förmånligast affättas: derigenom kunna Rännillar från andras Rällor leda deras Rikedomar til fyllnad för våra behof.

Och

Och hwad är nyttigare, hwad angelägnare för et Samhälles bestånd, än Rättwisa och dess utöfning! Det är dersföre icke nog för GUSTAFS hjerta, at befordra Sina Undersåtares wäl, genom en noga eftersyn på Domstolar och Ambetsmän, det är Honom icke nog at wårda Rättwisans Helgd i Lagens skipan-
de och åttlydnad, utan Han will ock, at dess Bud skola wara grundade på wisshet och rätt, dess Straff jämkade efter mensklighet til medborgelig säkerhet. Således kallar Han Sit Folk, uplyser det, med Rättwisans Fackla, och borttager ur des Laggar det hårda, det öfwerdrefna, som fördom och känslolöshet allstrat, för at dana det efter Sit Eget hjerta, det är, gifwa det den rätta stämpelen af Wisshet, Rättthet, Mildhet, och det rätta föremålet af Dygd, Lydnad och Säkerhet: och denne Store Lagstiftare, för at befrämja Sit werk, har ock helgat Rättwisan et nytt Tempel. Så länge Wasa Hof-rätts insticks-
telse i Tide = böckerne omtalas, skall ock i dessa Handlingar, men ännu mer i Konungens Egna Tal från Thronen, - - Efterwerlden läsa och beundra Hans Hjerta, Hans Snille: läsa och för-
älsta sig i GUSTAF III:s Minne.

Om frihet, ordning och smak i Wetenskaper och Snille-
Bragder utbredt sig kring Europa och gifwit liksom en ny lifaf-
tighet, et nytt utrymme åt lärda Werlden, åt Religionen, åt
Friheten; så har det varit GUSTAF III:s Höga Rätt, det har varit
Honom förbehållit, at kring Norden utbreda denna Uplysningens,
dennagoda Smakens behageliga wälde: och alt hwad de fria Kon-
sterna tilhörer, har med snabba steg nalkats sin fullkomlighet.

Wi hafwe sett Frankrike, Spanien och större delen af
de Tyska Stater småningon uplösa det uteslutande twång, hwar-
med särskilde Religions-Förwanter hos dem varit untertryckte:
och GUSTAF, som känt, at en rätt Gudsdyrkan icke kunnat
frenas med twång och förföljelse mot dem, som fördom eller

öfvertygelse bundit til olika Trosbekännelser, och at, under budet om Kärleken til Nåstan, äfwen dessa äro inbegripne; har också tillåtit i sine Stater en fri Religions-öfning.

Och änteligen hwad större bewis, Mine Herrar! hwad högre wedermåle af en ädel, en nyttig, en ypperlig Uplysning; en rättsskaffens utöfning af Religionens bud, än det kärleksfulla, det ömna deltagande i Nåstans nöd, som wåre Medbröder bewisat, och hwarom så många aftorkade tårar, så många hugswalade uslingars glada wälsignelser bära de ymnogaste, de måst hedrande witnessbörd! Om denna wälgjörande Dygden är Uplysningens och Sedolärans föremål; så hafwe wi i den förre de säkraste bewis af det senare: och om Thronens, om Regentens efterdömen wärka på de Höga, och genom dem på det Allmänna, hwad större, hwad öfwikeligare witnessbörd kunne wi då hafwa om GUSTAFS ädla, höga, älskans. och wördnads-wärda Tänkessätt än då wi betrakte, hurudan insigtelse det altså haft på Hans Undersätare, och huru Medborgare af Åra och Dygd täfla at med sine Belöningar, sine upmuntrande Efterdömen befordra Odlingar och nyttige Inrättningar, och wäcka Borgerliga Dygder.

Om sådane lycklige frugter böra tillskrifwas wår Nådige Konungs sorgfälliga wisa Odlingsfätt; som wiserligen är öf felbart: hwilken lyckelig framtid bädar öf icke då den omsorg, med hwilken wår Allernådigste Konung danar til Sin estersyn Sin dyre Thronföljare, Hans Kongl. Höghet, Sveriges Kättes Kron-Prints: för at i Honom bereda och genom Honom fullkomna wårt kära Fäderneslands fortfarande, tilwärande Lycksalighet!

O! Mine Herrar! huru är icke denna utsigt tjusande, wederqwickande! O! Hwilken lycka har icke Förshnen af Nåde beskårat öf Swea Barn; i det den gifwit öf en så stor, så wis,
 så

så ypperlig Regent! Hvilken glädje för oss at äga i Honom en Sålhet den och Främlingar afundas at åtnjuta! Och - - huru känner jag icke i min Själ en ljustig tillfredsställelse af den Lyckan, en ädel stolthet öfwer den Åran at vara GUSTAF III:s Undersåte! - - - Mätte han Sjelf alltid kunna glädjas at det Folk, för hwars Lugn Han wakar, för hwars Säkerhet Han strider, för hwars Wälfärd Han är outtröttelig! Mätte Kronan aldrig förtunga Hans Hjesa! Mätte Hans milda Spira aldrig behöft at påfalla Swärdet! - - -

Men nya Tider, nya Upträden!

Qwarblefne frön af förra Tiders gymnoga ogräs hafwa skolat tjena Rycka Hofwets Åre- och Inkræftnings-lystnad: och CATHARINA II, stor i alt det, som ej kunnat ägna en GUSTAF III, hade olat dessa frön, för at dermed qwäfwa Hans dräpeliga Plantering; men GUSTAF wakar, och där Hans Wisshet, Hans Adelmod, ej kunnat afwärja faran; har Hans Magt måst biträda. Swenska Swärdet blottas, och GUSTAF - - i spetsen för en Hår, som skall brunnit af åtrå at ådagalägga Åra och Mandom - - som swurit Trohet och Lydnad Honom och Fäderneslandet - - omgifwen af en Hår, som icke med pennor, utan wapen, icke med öfwerläggningar utan mannamod bordt skörda Sina Lagrar, finner med bestörtning någras wapen fälde eller slöge, någras sinnen söndrade, någras trohet swigtande, finner med bestörtning Sit Rike, Sin Person i fara - - men - -

Riswom icke aldeles det täckelse, som ännu höljer dessa ohyggeliga upträden! Lämnom at Lagens wigtstäl, at Rättwisshet, at GUSTAF, at Framtiden deras ännu förborgade utwekling, och inifrånkom våra omdömen! Men om wi, bekymrade innom oss, dock stilla och tndergifne, röjom en hård fastad ömtålig upmärksamhet; så bewise den sig hafwa icke annat föremål, än Fäderneslandet; inge andre driffjädrrar än Kärleken därtill!

I samlens då, Swenske Medborgare! GUSTAF kallat Er till et almannt Riksmöte: - Riket är i fara: wiljen I frälsta? Det behöfwer Er. Wiljen I biträda? Mån någon twelar? O! mit Fädernesland! O! min Konung! O! GUSTAF: - wi omfamne Dig, wi hulle Dig på nytt: - hjud! - wi skyndom oss at upoffra allt; och Du är wis, Du är nådig nog, för at icke åska mer, än wi kunne gifwa, och at finna utwägar där wi sakne alla.

Sweda Barn! Glädjens ännu at en ny Fäst, en ny Högtid, et nytt Störwerk! större än då Frihetens Tempel hos oss inwigdes, större till äfwen tyrs än det, af den 19 Augusti 1772.

Den 3 April 1789 blifwe i alla Häfder märkwärdig! blifwe oryggelig i sit ämne! och wårt kära Sweda underkastet sig nu aldrig gamla band, nya skepnader!

Solons och Lycurgi Grundlagar woro wise, nyttige, byggde på billighet och hadewaragtighet til föremål: GUSTAFS ännu mer. Deras blefwo onyttige genom Sedernas förderf, genom Lagarnes wanhelgd, genom Girighet, Afund och Regeringslyfnad: GUSTAFS ock! Hwad wäller, at en så ypperlig Göthisk Minneswård, et så prägtigt Tempel, är i fara at omstörtas, innan det hunnit fullkomnas! Grundwalen war säker anlagd efter årans, dygdens och förståndets regler; men åbyggnaden blef ofullkomlig, genom afwikande från Byggnings-planen; ty arbetarne (til äfwen tyrs ofunnige om Scalas, och af orätt Winkel-mått bedragne) wille rätta, icke åtlyda Byggnings- Mästaren: - hwilken Förbifring! Men GUSTAF af Himlen utrustad at fullkomna sit Werk, at för ewigt befästa Sit Rikes sällhet, uppsöker Sjelf och botar Grundwalens reswor, understödjer Hufwudbyggnaden med nya Grundpelare, bibehåller det Helas anseende och ordning, men gifwer at deß bristfällige Delar ny styrka och jämwigt. Han fasthåller Byggnings-planen, rigtar Winkel-måttet, - och delar äfwer

wen jämt emellan Arbetarne, för at afwärja de stridigheter, som hittills funnits förhindra arbetet och föröka kostnaden: och redan ser vår Frihets-Gudinna, på närmare afstånd, Sit Tempel fullkomnadt.

J finnen lätt, mine Herrar! denna målnings swaghet och kanste olämpelighet; men til GUSTAFS Storwerk äro alle jämförelser ofullkomlige, och J ären ju med mig ense, at icke utbreda of öfwer et ämne, hwars högd är så långt öfwer vår synkrets, som des widd öfwergår vår tankekraft. J kännen, Mine Herrar! den store Byggmästaren! J weten ock ämnet til den stridighet, som emellan Byggningsmännen upkommit: widrörom den icke mer! men påminnom of med underdånigste Tacksamhet den Nåd, den Rättwisa, Of wedersarits; då Kongl. Maj:t uti des Nådiga Förenings- och Säkerhets-Act, af den 21 Februarii och den 3 April 1789, i Nåder förklarar och fastställt, hwad änteligen Rikens Ständer, uplyste, erkänt, at Et lika fritt Solk bör äga lika Rätt; i följd hwaraf Högstbemälte Hans Kongl. Maj:t i samma Höga Acts 4 Moment lika Nådigt täckts bjuda, stadga och försäkra: At Rikens Höga och Sörnämsta Embeten, och the som äro i Konungens Hof, besättas af Ridderskapet och Adelen allena: men i öfrigt blifwer skickelighet, förtienst, erfarenhet och bepröfwad Medborgerlig dygd, enda och rätta Gränden för befordran til alla Rikets Embeten och Tjenster, Högre och Lägre, utan asseende på Börd, eller särskilt Stånd. Men tå en ofrälse Embetsman blifwer uphögd til Adelig wärdighet, kan han ej längre behålla thet Embete san såsom Ofrelse, för Ofrelseståndens säkerhet, förut fått och inehaft.

Och hwad större Bekräftelse härå, än den wi wunnit, då, likmätigt samma Höga Acts 2 Moment, Konungens Högsta Domstol redan är öpnad öfwen för wärdige Män af Ofrelse- Ståndet?

Kädsige Serre! Mine Herrar!

Hwad Ofrelse Ständen länge sökt, hafwa de nu funnit: Swad de länge men förjäfwes önskat, hafwa de på denna dag af wår Hulde och Store Konungs Höga Råd och Rättwisa erhållit. Om en wunnen önskan är en orsak til glädje; måge wi icke glädjas! Om återgifwandet af förlorade Rättigheter är en Råd, en Wälgerning; måge wi icke då med glada utrop betyga wår fågnad, wår underdåniga erkänsla!

Wore wår fågnad, wår glädje menlig, otillbörlig, så måste och wår önskan warit det: men hwad kan hafwa warit des föremål? Swad annat än Åran, Mine Herrar! icke den inwärtas som uplifwar Sjålen, som är öfwer alt, hwars ljuswa wäsende är Dygdens både uphof och belöning, och som inga Privilegiens werkan känner icke heller den, som köpta Åro = teken, ärftda Företräden medföra: Nej! Mine Herrar! Rättigheten at för årofull Tjenst kunna hoppas en årofull Belöning: nemligen Konungens Rådiga Förtroende och Medborgares Högaaktning. Detta är hwad wi sökt, hwad wi wunnit, det är denna Rättighet, wi önskat, för at kunna blifwa lyckelige, nyttige Medborgare. = Men genom hwilka Medel? = Genom Skickelighet och Förtjenst, som åro sanna Årans förebådare; genom Erfarenhet, och bepröfwad Medborgelig Dygd, som åro des wäsenteliga delar. Skickelighet utmärker kunskap, öfning och förmåga; ty utom dessa wore man okunnig, det är aldeles ofskickelig: och Förtjensten innefattar et ådagalagt redligt upsåt, et nitfullt bemödande at sin kunskap, sin förmåga efter samwete och föreskrift använda, til fullkomnande af icke blott de utwärtas och hofstafweliga; utan jemwål de inwärtas relative skyldigheterna: detta är bepröfwad Medborgelig Dygd: och det är genom dessa medel wi kunne bana oss wäg til föremålet. Utom förtjenst wo-

re

re skicklighet, wore kunskap och förmåga onyttige och twetydige, och utom skicklighet wore förtjensten ingen.

Frågom då icke, Mine Herrar! om dessa medel varit oss betagne? Om någon ting kunnat afhålla oss från utöfwande af de Dygder, som Förtjensten tilhöra? Ut förwärfwa kunskap är ju Naturens förmögenhet, icke Lyckans: at utöfwa den, är Snillet, är Upfostringens och Idoghetens följd; icke födselens. Swarken lyckan eller födselen äga härutinnan någon uteslutande Rätt. Denna bana är alltså för alla öppen; lyckligt om den ock wore af alla följd. Men menskliga lynnet widlådar en tröghet, en twelkan, den wise Regenter förstå at undanrödjia genom upmuntringar, hwilke annars kunnat blifwa et rof för oförtjensten.

Äro lyckelige Naturens-gofwor oförtjente af belöningar (som de werfeligen äro): hwad blifwa då lyckans och bördens fördelar? De äro fundne: men lika som synd icke bör gömmas eller förtigas, utan kunnigt göras, til förwarande af ägarens Rätt: så böra ock Naturens och Lyckans fundna Häfwor icke nedgräfwas, utan uppenbaras; icke wanwärdas, utan odlas; ty hwilken annan än Fäderneslandet, än Samsundet är ägarederaf? Och den som bäst odlar sit Fynd, bäst upbrukar sina Naturesgäfwor, nyttigast använder sin lyckas fördelar, för at blifwa Samhället gagnelig, den allena förtjenar belöningen, den allena är berättigad til erkänsla af Fäderneslandet, til aktning af Medborgare; ty odling kräfwer arbete, arbetet wedergällning: men denna wedergällning, denna aktning och erkänsla, äro ju således de rätta skiljemärken, den rätta grund til företräde Medborgare emellan. Ty hwad är billigare, hwad naturligare, än at företräde bör wara, och at det måste bero af hvars och ens skicklighet, förmögenhet och bemödande at göra sig utmärkt i Samhället, utmärkt i förtjenst, utmärkt til belöning? Grader i det förra fordra Grader i det sednare, och Gradernes urskiljande, afmätande måste

wara Majestätets Höga Rätt, som å Fäderneslandets wagnar äger magt at påfordra Förtjensten och den belöna.

Skilnaden emellan Stånd är altså en ej allena nyttig, utan nödwändig; ej mindre uråldrig, än almant wedertagen inrättning i alla Samhällen, där Mandom, Åra och Dygd warit upmuntringars och belöningars föremål. Och ingen finne sig wanlättad, då han, efter dessa grunder, blir satt i den ställning, at kunna fullgöra sina pligter mot Konungen och Fäderneslandet! säker at änteligen kunna få skörda den Belöning, som hans bemöjande förtjenar.

Sierran äro då, Mine Herrar! de mörka tider, då Medborgare föddes til tråldom och förfäkt: och om ännu qwarlefwor funnits af de Inkräkningar, som Osfermagten fordom gjort på Mensklighetens bekostnad; så äro de rättade: detta är GUSTAFS Werk; det är et af de stora wedermålen, ur hwilka efterwerlden skall dömma om denna Konungs Wisshet och Adelsmod. Men låtom of icke mistyda Konungens höga Affiater! Låtom of icke med dessa Glädjebetygelser förolämpa det höga Riksstånd, de höge, de wärdige Medborgare! hwilkas Dygder, hwilkas stora Förtjenster om Konungen och Fäderneslandet gjort dem berättigade at skörda sina Förfäders åra, och fortplanta dem på sina lika wärdige afkomlingar.

Wätte detta Stånd altid skörda ymnoge frugter af dess ärofulla bemöjande om Rikets förkofring med deras egen! Wätte Rikets unge Adlingar kraftigt lifwas af sine wärdige Förfäders efterdömen och i efterfölgd af de Reglor, som Magnus Ladulås uti sit Swar til Biskop Jacob i Linköping gifwit, med nye Lagrar pryda sine Hjelmar, sira sine Sköldar med nya prof af Swenska Ridderkapets Mannamod, och altid trogne sin Konung, sit Fosterland, = altid wälwiljoge sine Osfrelse Medborgare, liksom förstora, skörda den Åra, GUSTAF dem ensamt förbehållit, at omgifwa Hans Dyra Person, beklåda Dess Hof och Rikens förnemsta Embeten och göra heder åt Swenska Samhället! = Men =

Swenske Osfrelsemån! I hafwen sett hwad wälgärningar, hwad sällhet GUSTAFS Nåd beredt Eder och Edra efterkommande; Eder Pri-

Privilegier äro bekräftade; och wägen är Eder banad, at genom sticklighet och förtjenst kunna upstiga til den Högd af Åra och Anseende, dit Eder Förfäder swärligen kunnat framtränga. I kännen Hans lifgiftwande upmuntran at wäcka Snillen och besordra Kunskapens tillwärt, Hans wisa urwal i deras framdragande efter Statens behof, Hans djupseende kannedom i sätet at bepröfwa Sticklighet och Dygd, och änteligen Hans Höga, Hans Nådiga omsorg at dem belöna. Men då I på afstånd skåden det mål, dit I syften, bedragen Eder icke af Hoppet om en oförtjend befordran. Börd och Förtjenst äro wäl icke i allt ofskilljaktige, men Förtjenst och Belöning äro det. Åkten Eder, at med lättfinnig täflan söka framslåpa ofkunnighet och håglöshet til de Åroställen, där Kunskap och erfarenhet, dygd och en werkelig förtjenst böra finna sin upmuntran. Siken icke förmätne at förråda den wälfortiente! GUSTAFS ögon skola uptäcka Er. Han bedrager Sig icke!

Wätte Er bemödande blifwa, at noga följa den stråt, Han för Er utstakat, och at i allt bewisa Er såsom trogne laglydige Undersåtare, såsom rättfärdige Medborgare! Wätte den af Kongl. Maj:t Nådigt faststälde jemkning mellan Stånden hädanefter bidraga til det påsyftade höga Andamål: at binda och stadfästa emellan alla Riksständerna en orubblig sänja och wänskap: en ewig samdrägtighet, på det alla delar af Riks-kroppen med förenade sinnen och krafter måga understöddja Konungen, förswara Fäderneslandet, uprätthålla wår Lagliga Frihet, och befrämja en allmän inbördes Lycksalighet!

O! Hwilket Föremål, Mine Herrar! Hwilka helgade Plikter äro icke Dese! Det är genom deras noga fullgörande wi skole urmärka wår underdåniga erkänsla, för wår Allernådigste Konungs så oafbrutna Omsorg om Wårt Wäl. = Och med hwad annat skulle den kunna ådagaläggas? Då med de wisaste författningar Kongl. Maj:t alltid sökt bereda sine Undersåtares sinnen til Laglydnad och Trohet; har Han och med lika Nådiga åhåga, och med de högste, de wåldigaste Esterdömen bemödat Sig at dana of inbördes til nyttige och gode Medborgare. Det är alltså blott icke Lagens Bokstaf, som bör blifwa wårt Rättesnöre; utan åfwen Religionens, Dygdens och den inbördes broderliga Kärlekens ömma Bud, som böra leda of til utöfning af de renaste, de upbyggeligaste Samsunds-plikter; och wi mistage of icke,

Mine Herrar! då wi underdånigst försäkræ of, at slike Tacksamhets-Offer, slike bewis af wår undersåtliga Wårdnad och Kärlek äro Kongl. Maj:ts de alldræbehagligaste. = = Men sök om då icke ord at uttyda Kånslan af dessa plikter, sök om föremål at den bewisa! Och wårt bemödande ware icke den sintigen särade månsflighetens werk, icke den öfwerilande glädjens, icke den tröga anständighetens, och den inbillade årens, som skådar på jämliken, eller årnöjes med at finnas förswarlig! Kånnon det Bud, som genom Kärleken fullbordas: = = älskoms inbördes. Och det som befåster Samhället = = frugtom Gud och årom Rönungen! = = Ja = =

Wårdaste Medbröder!

Wi sere i Dag hågkomsten af den Kgl. Måd, som wid sistledne Riksmötet of wedersfarits. Wi ha iwe i underdånighet påmint of åswen flere af de ymnoge glädjes och tacksäjelses ånner, som Kongl. Maj:ts Höga Egenksaper samt Nådiga och Wisa Regering of meddelat: men denna glädje, dessa ömma Kånslor, som of intaga, äro dock icke af denna Dag, och inom detta Sammantråde inskränkte: de äro fortfarande, de äro tilwäxande, lika som de höga föremålen: och huru skulle de wara annat! GUSTAF, outröttelig i wården om Sit Rikes wål, i omsorgen för dess säkerhet, har oförfräckt wågat Sit dyra Lif i Krigets faror, och går nu åter i förtrostan til Himlens beskydd, at trotsa wåra Fienders Swård, samt at med Eget Esterdöme upmuntra Swenska Krigares Mandom och Tapperhet.

Hans Kongl. Höghet, Hertig CARL af Södermanland, Swea Rikes dråpelige Stor-Amiral, bereder sig åter at på Wågornas sålt sförda af wåra Fiender nya Lagrar. Det galler ej mindre ån dese dyre Personers Lif, Rikets och Undersåtarnes säkerhet eller undergång. O! Mine Medbröder! Åren i stålde under Strids-baneret; bereden Eder at för dessa Höga Anförare, för Edert Fosterland, Edra hemmarande Medbröder och Anhörige, hafwa Wako och Arbete, Lif och Blod ofsparde! Sparen allena Eder Åra, den borgar för Eder Lydnad, Eder Trohet. Sparen den, at Edra Namn måga wålsignas! Åren J ånnu skyddade i Edra boningar, njuten J ånnu lugnet innom wåra gråntor: O! besinnen noga Konungens och Rikets fara, Eder

dre stridande Medbröders mödor och äfventyr, besinnen hwad Eder egen frid tilhörer! = = Förenom vårt ömna bemöjande, at understödja Konungen och Fäderneslandet, at bibehålla Lydnad, Trohet, Enighet, och en rättstfaffens Medborgerlig Nitälskan om alt hwad Konungens Höga Rätt och Rikets sanna wälfärd tilhörer! = = Ja = = Förenom altid våra innerst uprigtige och trogne önskingar för vår Dyre, Öskattbare, vår Stormågtigste Allernådigste Konung GUSTAFIII!

Den Allsmågtiges Högra Hand wälsigne Kongl. Maj:ts Höga Person! och föröke til Nestors ålder Hans sälla dagar!

Herrans Öga wäke öfwer Kongl. Maj:t, och afwände alla Krigets faror, då, på des blodiga bana, Han blottställer Sin helgade Person!

Himlen wälsigne Kongl. Maj:ts Rådslag och låte des ömna sorgfällighet om Rikets wälgång genom en lycklig utgång kröna Hans Wisheit!

Härarnes Gud göre Kongl. Maj:ts Wapn lycklige! Hans Krigs-Härrar frimodige, tappre och trofaste! och deras Swärd frugtade som deras Mod!

Blifwe Kongl. Maj:ts Flottor frugtade såsom öfwerwinnelige och Des Flaggor på Fiendernes Skepp lysande tecken af Swenska Sjömagtens Mod och Tapperhet!

Mätte et lyckeligt och af rika Segrar lysande Fälttåg bana wäg för Kongl. Maj:ts snara återkomst med en ärofull och säker Frid!

Kongl. Maj:ts och Rikets Höga Bundsförwanter frögde sig at deras Allierade, och Främmande Magter högackte Hans Wänskap! = = Men = =

Fienderne återwände at berömma sig mot Honom! frugte der Göthiska Lejonets Styrka! och njute Des Adeldom!

Mätte Kongl. Maj:t derefter under Lagrens skygd kunna bereda med fortfarande Nådig omwårdnad Sine trogne Undersätares trefnad! = = och Han blifwe känd af Sit Folk!

Njute Kongl. Maj:t den Glädjen ostörd, at öfwer Sin Gemåls, Hennes Kongl. Maj:ts Drottningens Höga wälmåga altid höra trogne Swears glada Lyckönskan!

Hans

Hans Kongl. Höghet, Rikets dyre Kron-Prins, Sveriges Inbyggares glada Hopp, ware det sällaste ämne til Kongl. Maj:ts förvarande ömna glädje!

Hans Kongl. Höghets, vår Makalöse Stor-Amirals, Hertig CARLS, des Höga Gemåls, Deras Kongl. Högheters, Hertigens och och Prinsessans Höga wålmåga befrämje Kongl. Maj:ts glädje och lugn!

Wätte Kongl. Maj:t alltid finna och med Nädigste Wälbehag anse Trogne, Laglydige och Frie Undersätares glada täflan at genom Skickelighet och Förtienst, Erfarenhet och bepröfwad Medborgerlig Önad göra sig wärdige Kongl. Maj:ts Näd och Höga Förtroende!

Wätte den Förenings- och Säkerhets Act, hwars utgifwande Wi i Dag fire, til Kongl. Maj:ts Höga Nöje aldrig sakna det Nädigst påsyftade Andamål, Rikets och Undersätarnes Förening och Sällhet! = Ja! . . .

Wätte Kongl. Maj:ts Lycksalighet blifwa så fullkomlig, så waraktig, som för Kongl. Maj:t wär underdånigste Wördnad, Trohet och Kärlek är brinnande och oföränderlig!!!

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

